

СЪСТОЯНИЕ НА БЕЗИЗХОДИЦА

Ромските жени в периферията на обществения и
институционален интерес

БЪЛГАРСКИ
ФОНД
ЗА
ЖЕНИТЕ

Доклад „Състояние на безизходица: ромските жени в периферията на общественя и институционален интерес“

Авторка на доклада: Рада Еленкова-Рашева

Фондация „Джендър алтернативи“

Автор на снимката на корицата: Милен Нейков

Настоящата публикация стана възможна благодарение на финансовата подкрепа на Български фонд за жените. Публикацията не отразява становището на финансиращата организация и БФЖ не носи отговорност за съдържанието ѝ.

Гр. Пловдив, август 2019г.

СЪДЪРЖАНИЕ

За проекта	1
Представяне на местния контекст в град Пловдив	1
Местни политики.....	3
Оценка на нуждите на ромските жени	4
Насилие, основано на пола	4
Борба с местните случаи на дискриминация	6
Жилищни условия и роля на жената в семейството.....	6
Трудова заетост	8
Образователна интеграция	10
Здравеопазване и социални помощи:	10
Обществен живот	12
Препоръки	12

За проекта

Проектът „Знания за промяна“ се осъществи в периода февруари-август 2019г. Той целеше да даде възможност на уязвими социални групи, с фокус ромски жени, да се информират и защитят правата си чрез безплатни правни и психосоциални консултации, проведени под формата на тематични информационни дни в кв. «Изгрев» в Пловдив. Достъпът до информация и подкрепа води не само до повишаване на техния капацитет по теми свързани с дискриминация, основни човешки права, насилие, ранни бракове, злоупотреби, но и помага за тяхното социално приобщаване (интегрирането на ромите е един от основните приоритети на европейско и национално равнище). Подобряването се осъществи в няколко аспекта: превенция, повишаване на осведомеността, налагане на стандарти и дейности за борба с дискриминацията. Успоредно с това, проектът насочи общественото внимание към положението на ромите, включително към тяхната уязвимост към злоупотреби с техните права. «Знания за промяна» насърчава добри практики за предотвратяване на престъпления от омраза, насилието, основано на пола и отрицателни стереотипи. По време на информационните дни се проведе анализ на нуждите на тези групи чрез анкети, които служат за изготвянето на настоящия доклад, който ще бъде разпространен сред институции и НПО, с цел застъпничество за правата на ромските жени и откриване на възможности и партньорства за подпомагането на тези групи и след приключването на проекта.

ПРЕДСТАВЯНЕ НА МЕСТНИЯ КОНТЕКСТ В ГРАД ПЛОВДИВ

Най-много български граждани от ромски произход живеят на територията на община Пловдив – 9348 лица или 31% от всички роми в област Пловдив, основно съсредоточени в кв. „Изгрев“ (известен още като „Столипиново“) – най-големият квартал на Балканския полуостров, населен предимно с представители на етнически групи.

Около една трета (31%) от ромите в област Пловдив живеят на територията на града: 9 348 души, съсредоточени главно в жилищната зона "Столипиново" който е най-големият жилищен район на Балканския полуостров, обитаван

предимно от представители на различни етнически малцинствени групи¹. От официалните данни получаваме впечатление, че в целия регион на Пловдив има около 70 000 роми и турци; местните ромски лидери и медиатори считат ромското население за още повече². Ромите и турците живеят в четири отделни квартала³.

Според преброяването през 2011г., над 90% от жителите на Пловдив са отговорили на незадължителен етнически въпрос, като 82,2% се идентифицират като българи от етнически произход, 4,7% от турската етническа принадлежност, 2,8% от ромския етнос. Данните показваха, че почти 10% от жителите на Пловдив определиха своя майчин език като различен от български. Трябва да подчертаем, че според наблюдатели повечето от идентифицираните самите те "турци" бяха от турскоезичната ромска група от кюлчета⁴. Това съвпада с много исторически доказателства⁵.

Има несъответствие между официалните данни и реалността по отношение на броя на хората, които се определят като роми. Това е тенденция, която се наблюдава през последните десетилетия - все по-малко хора се определят като роми. Според местните ромски медиатори това се случва поради нарастването на хомофобията и расизма⁶. Друго обяснение на местни лидери е влиянието на популярната турска култура под формата на филми, сериали и музика. Подобна ситуация е вредна както за обществото, така и за въпросните общности, тъй като те губят своята идентичност и култура. Тази тенденция има отрицателен ефект и върху много други сфери в ежедневието: образование, безработица, активно гражданство, здравен сектор и др.

¹ Стратегия за интеграция на ромите в Пловдив (2012-2020 г.), Пловдив 2013 г., стр. 4.

² Дарик Новини "80 000 роми, живеещи в Пловдив?", На разположение на <http://dariknews.bg/regioni/plovdiv/80-hil.-romi-zhiveqt-v-plovdiv-1543356>

³ Според ромски медиатори, които комуникират с НПО. Интервю с АК, местни ромски активисти, на 8 септември 2017 г.

⁴ Интервю с А. К. - интелектуалец, К. Х. - родител, Н. Х. - журналист.

⁵ Стоянова, Пламена, Циганите в годината на социализма (София: 2017), стр. 60-98.

⁶ Среци лице-в-лице с ромски медиатори.

МЕСТНИ ПОЛИТИКИ: ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА ЕТНИЧЕСКИТЕ ГРУПИ В ОБЩИНА ПЛОВДИВ И ДРУГИ СОЦИАЛНО УЯЗВИМИ ГРУПИ В ОБЩИНА ПЛОВДИВ (2015-2020Г.)

Общинският план за действие за интегриране на етническите групи в община Пловдив и други социално уязвими групи в община Пловдив (2015г.-2020г.) е приет с Решение 239/26.05.2016 на Общинския съвет и отразява волята на община Пловдив за решаване на проблемите на различните етноси и други социално уязвими групи. Въпреки това, не е налична публично достъпна актуална информация, която да отразява напредъкът на местните власти за овластяване на етническите малцинства във връзка с изпълнението на Общинския план. Документът не е публично достъпен на сайта на община Пловдив, а фигурира решението за актуализация, прието от Общинския съвет. При преглед на съдържанието на Общинския план е видно наличието на определено финансиране за част от дейностите и отсъствието на такова за друга част. Важно е да се отбележи, че финансирането, заложено в Общинския план не е гарантирано.

Целеви политики към жени и деца

Целевите политики за деца, заложени в Общинския План за действие, са насочени в Приоритети „Образование“, „Здравеопазване“, „Заетост и социално включване“ и „Култура, спорт и медии“. Целевите политики за жени са в Приоритет „Здравеопазване“.

Прави впечатление, че Общинският план няма чувствителен към проблемите на половете подход. Той не предлага джендър политики за овластяване и насърчаване развитието на ромските и други социално уязвими групи жени. Това би следвало да е приоритет, имайки предвид, че ромските жени често са в поставени в ситуация на множествена дискриминация, както от тяхната общност, така и от обществото като цяло. Този пропуск отразява и начинът на мислене на местните общински лидери, които виждат ромските жени основно в позицията им на „майки“, чиито проблеми са свързани най-вече с репродуктивното им здраве.

ОЦЕНКА НА НУЖДИТЕ НА РОМСКИТЕ ЖЕНИ

При проведените информационни дни с ромски граждани в кв. „Изгрев“, участваха общо 69 души - 51 жени и 18 мъже. Сред тях се проведе и анкета за условията, в които живеят участниците и техните нужди за подобряване на средата. Анкетата беше в полуструктуриран вид, като въпросите бяха задавани на принципа на устното интервю.

Насилие, основано на пола

В Българското законодателство няма дефиниция за насилие, основано на пола⁷ и липсва официална статистика за степента на проблема. Следователно, държавата не може да разпознае исторически обусловените властови отношения между жените и мъжете, което води до нормализиране на насилието срещу жени и стереотипите, основани на пола. Бидейки изтласкани в периферията на политическите и социални дискурси, ромските жени са изправени пред дискриминация и социално изключване въз основа на етническа принадлежност, пол, социално-икономически статус и образование. По този начин, те са обект на множествена дискриминация. Повечето ромки, които участваха в Информационните дни бяха или неграмотни, или завършили само няколко години основно училище. Те живееха в бедност в ромските общности, в покрайнините на Пловдив. Повечето от тях нямаха трудова заетост.

На първите две срещи в кв. „Изгрев“, някои от участничките бяха придружени от мъжете си, които искаха да се уверят, че не се случва нещо нередно. Присъствието на мъжка фигура, част от семейството, затрудни комуникацията с участничките и демонстрира степен на контрол върху тях. Социалната работничка и юристката от екипа успяха да изградят ниво на доверие, което нарастваше с всяка следваща среща и увеличаваше броя на присъстващите.

По време на информационните дни, никоя от участничките не дойде с оплакване за домашно насилие или насилие, основано на пола. Техните първоначални заявки бяха по финансови или социални въпроси. В хода на разговорите, обаче, се установяваше нееднократно, че те са обект на домашно насилие и като резултат, тяхната социално-икономическа ситуация е много влошена. История на участничка, която дойде да се консултира за изтеглен и необслужван кредит от нея, заради съпруга си:

Младо момиче на 20г. от пловдивско село се запознава с настоящия ѝ мъж още когато са били непълнолетни. Когато навършва 18 години тя се мести в гр. Пловдив да живее при него в кв. „Столипиново“ и двамата сключват брак. В началото всичко било нормално, двамата се разбирали и работили. Всичко се

⁷ Дефиниция според Европейския институт за равенство между жените и мъжете <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1153?lang=bg>

променило когато него го уволнили от работа – започнал да употребява алкохол в големи количества. Няколко седмици по-късно я накарал да изтегли кредит на нейно име, за да може той да замине да работи в чужбина. Ревността му към нея се засилила и той я принудил да напусне на работа, не ѝ давал да излиза, дори се стигнало до това да я заключва, взел ѝ телефона, който имала. Всичко това придружено с ежедневни шамари и обидни думи. След известно време той заминал да работи в друга държава и нещата поутихнали, но за кратко. Продължил да не ѝ дава да излиза, като я заплашвал, че ще прати хора, които да я убият. Прибирал се от чужбина без да ѝ казва и физическото насилие продължавало. След време тя разбрала, че той си има любовница. Момичето твърди, че през всички тези месеци се е опитвала да подава сигнали на телефон 112 и да пуска жалби в полицията, но безуспешно. Никой никога не ѝ беше казал, че тя може да получи защита по Закона за защита от домашно насилие. Дори в началото приемала побоя и обидите като нещо нормално, мислила си че ще му мине и той ще спре да ѝ посяга. В момента вече има издадена от съда заповед за защита и предстои разглеждане на делото, благодарение на екипа на „Джендър алтернативи“. Но непогасяването на кредита е преминало към частен съдебен изпълнител и тя трябва да го изплаща, въпреки че няма никакви доходи.

Повишаване на чувствителността към насилието срещу жените е ключов момент за противодействието на този социален проблем, като се има предвид неговото влияние както върху насилственото поведение на извършителите, така и върху решенията на засегнатите жени.

Изводите, които можем да направим от консултациите с ромски жени, са:

- *Ромските жени, които преживяват домашно насилие, се сблъскват с повече трудности поради бедност, социално изключване и фрагментирани социални услуги в районите, където живеят;*
- *Много ромски жени не разпознават видовете домашно насилие и насилие, основано на пола. Те нямат капацитет как да защитят правата си, което ги поставя в ситуация на безизходица;*
- *Ромските жени споделят за насилие значително по-малко от не-ромските жени. Ромските жени, които съобщават за съпрузите или партньорите си, но продължават да съжителстват с тях, са обект на още повече насилие;*
- *Вместо подаването на сигнал за домашно насилие на отговорните институции, жените от ромски произход търсят решение на проблемите си през своите родители или роднини, които действат като посредници. Те имат повече доверие на членовете на семейството си, отколкото на официалните институции, които често пренебрегват проблема;*
- *Повечето ромски жени въобще не се склонни да водят дела за защита от домашното насилие, поради липса на подкрепа, финансови средства и страх;*

- *В случаите на бракове: през годините на нашата работа, но и по време на Информационните дни, имаше случаи, в които бракът не е приключил официално, тъй като много ромци не считат брака за събитие с юридически последици. По този начин, те често започват други връзки, от които се раждат деца. Съпругът в ситуацията законно се счита за баща на детето от алтернативната връзка. В резултат на това, те често пропускат законовите срокове за промяна на произхода на детето и трудно осъзнават, че трябва да се случи и официален развод.*
- *Ромските жени, които се обръщат към институции и кризисни центрове, срещат трудности при получаването на подкрепа или услуги за преживели домашно насилие. Често нямат лични документи за самоличност или говорят малко български език, което им пречи да се аргументират и отстояват позицията си;*
- *Независимо, че област Пловдив с години е на първо място по брой заведени дела по Закона за защита от домашното насилие, съдебните органи не налагат мярка на насилниците да посещават специализирани програми за лица, извършители на домашно насилие, налични в града;*
- *Гражданският сектор има ключова роля в осигуряването на информация и достъп до услуги, както и въвеждането на нови практики за защита правата на човека.*

Борба с местните случаи на дискриминация

Експерти на фондацията споделят, че явната дискриминация срещу ромски граждани не е преобладаваща. В консултативния център получаваме оплаквания за ромски граждани, които не са допускани до обществени места, най-вече обществени басейни. Това се повтаря летния период. Предлогът за отказ е че местата в басейните са се запълнили или че са само за гости на хотела, към който принадлежи басейна. Потърпевшите са резервирани от действия за защита на правата им пред Комисията за защита от дискриминация.

За скритите случаи на дискриминация – те са чести и са както от страна на отделни личности, така и институционални. Основани са най-вече на етнос, социален статус и пол. Експерти на фондацията работят по казуси на ВиК и топлофикация, които масово водят дела срещу ромски граждани за задължения, включително и задължения, които са с изтекла давност, но компаниите претендират за парични суми от неграмотни граждани, които не биват запознати с какво се съгласяват и какво точно подписват.

Жилищни условия и роля на жената в семейството

В Пловдив общностите са предимно от градски тип. Има четири ромски махали – „Изгрев“, „Хаджи Хасан Махала“, „Харман Махала“ и „Шекер махала“. В три от тях,

„Изгрев“, „Харман“ и „Шекер махала“, над 60% от населението живее в бедност⁸. Къщите, които обитават, са по-скоро колиби и кабинни, лишени от електричество и канализация⁹. Няма налична информация за броя на къщите в тези квартали, а определен брой от тях са построени незаконно.

Структурата на домакинствата от ромския етнос е разпределена както следва: едночленни домакинства – 14.6%, двучленни – 13,6%, тричленни – 14,7%, четиричленни – 21.1%, петчленни и повече – 31.1% от домакинствата. Голяма част (над 57,2% от домакинствата) от ромско население на територията на областта живее в домакинства с повече от 5 члена. На територията на област Пловдив, петчленни са 1148 домакинства, а шестчленни и повече са 1595 домакинства. Най-много домакинства с шест и повече лица от ромския етнос има в община Пловдив¹⁰.

Нашият анализ показва, че като цяло жената заема централна роля в ромското семейство, но не и водеща. Организацията на ромското семейство все още в голяма степен е подчинена на схващането, че водеща роля има мъжът. Традиционната ролята на жената в ромското семейство все още е да бъде домакиня, да се грижи за децата и съпруга си, въпреки, че работата ни с ромските жени показва, че модерността все повече оказва своето влияние върху разчупването на този модел. Степента на модернизация и смяна на ролите (например, работеща жена и баща, който отглежда децата у дома) е различна при различните възрастови групи, като по-младото поколение по-лесно приема еманципацията на жените в обществото. Прави впечатление обаче, че мъжете често са по-отворени за промяна, отколкото жените – имат много по-интензивни контакти с институциите и социума, по-често пътуват в чужбина.

Независимо от това, сред жените, посетили информационните дни, има усещане за необходимостта от промяна, изтъквайки важноста от образование преди женитба. Една от анкетираните жени споделя, че „Днес момичетата ходят на училище и знаят, че после може и университет да гонят“, но същата жена споделя после, че „Работата на жената е да гледа семейството, децата, да прави на всички чисто и сготвено. И да не изневерява – като се омъжи веднъж, да е за цял живот“ (жена, 24г., основно образование, 2 деца, във фактическо съжителство).

Огромният брой членове на семейството в едно домакинство и концентрацията им в етнически оформени квартали и гета водят до социална изолация, влошаване на условията на живот, проблеми с инфраструктурата и хигиената, транспортни проблеми

⁸ План за действие на община Пловдив за интегриране на етническите групи и другите социално уязвими групи (2012-2014), р. 12. http://plovdiv.bg/obs/wp-content/uploads/2012/12/%D0%A0_533_1.pdf

⁹ Стратегия на област Пловдив за интегриране на ромите (2012 – 2020), (р.17) http://www.pd.government.bg/wp-content/uploads/pages/osseiv/OSSEIV_Strategia_RM_2012-2020.pdf

¹⁰ Пак там.

и затруднения при предоставянето на услуги. Не на последно място води и до домашно насилие, за което участничките в анкетите споделят, че са били обект, но никога не са търсили помощ. Обяснение може да се търси във факта, че домашното насилие много често е нормализирано в сегрегирани общности, където семейството е основна градивна единица. Положението е по-лошо в град Пловдив, отколкото в други общини на областта, където в тези квартали има приблизително 10 квадратни метра жилищна площ на човек. Има случаи, когато това пространство е под 4-5 квадратни метра¹¹. За сравнение, средната жилищна площ за гражданин извън тези квартали е 24 квадратни метра.

Има проблеми и с незаконно изградени съоръжения. В периода 2017-2019г., в град Пловдив има решение на общината да унищожи 36-50 къщи, построени без разрешение¹².

Предизвикателства пред кандидатстването за общински жилища:

Ромските граждани често кандидатстват за общински жилища, но представителите на държавата ги изпращат на различни места и институции, за да събират документация. Клиентите не могат да говорят добре български и се объркват много, не могат да разберат изискванията. Това е условие те да се откажат. Освен това за всеки документ, който трябва да бъде събран, има такси, които често хората не могат да си позволят.

Трудова заетост

Данните от Пловдивската общинска стратегия за интеграция на ромите 2012 - 2020г. показват, че 73% от ромското население в област Пловдив живее от социални грижи¹³. Процентът на ромското население за страната е 4.7%. За област Пловдив процентът е 4.9%, което е над средното, град Пловдив е един от градовете с най-голям процент ромско население 31%, което оказва влияние върху икономическия профил на града и до задълбочаване на основни социални проблеми и увеличаване на безработицата, която засяга над 85% от ромското население¹⁴. Жените имат по-малък дял в платената работа от мъжете - съответно 25% срещу 37%¹⁵. Само 38.8% от ромите над 15г. възраст са икономически активни. За сравнение процентът на икономически активните турци и българи е съответно 45,4% и 53,5%. Повече от половината членове на ромските

¹¹ Пак там.

¹² Онлайн медия „Пловдив 24“ – „Нов път бута 40 къщи в "Изгрев", обитателите: Кръв ще се лее!“ <https://news.plovdiv24.bg/714719.html>; <https://dariknews.bg/regioni/plovdiv/21-nezakonni-kyshti-padat-pod-bagerite-v-sheker-mahala-2126114>’ <https://www.plovdiv24.bg/novini/plovdiv/Bageri-i-naprezhenie-v-Sheker-a-859656>

¹³ План за действие на община Пловдив за интегриране на етническите групи и другите социално уязвими групи (стр.24) http://www.pd.government.bg/wp-content/uploads/pages/osseiv/OSSEIV_Strategia_RM_2012-2020.pdf

¹⁴ Доклад „Междинна оценка на изпълнението на общинския план за развитие на Община Пловдив“, 2017г., (Стр. 81), https://www.plovdiv.bg/wp-content/uploads/2018/01/Mid-term_Plovdiv_final_draft.pdf

¹⁵ Roma Survey – Data in Focus – Poverty and Employment : The situation of Roma in 11 EU Member States, FRA, p. 24-25

семейства в България се определят като „безработни“ (55%), като жените от ромски произход са 59%, а мъже 52%¹⁶. Тези данни потвърждават твърдението, че бедността е феминизирана. Основна причина за тази безработица е ниският образователен статус – начално и основно образование и традиционните възгледи за ролята на жените в обществото, които им отреждат място в домашната сфера.

По време на информационните дни и консултациите, ромските жени споделиха, че трудно намират работа. Определихме следните проблеми за намирането на работа:

- *Социална изолация;*
- *Липса на трудов опит и навици;*
- *Мнозинството нямат професионален опит;*
- *Ниска мотивация за работа и участие в различни програми, които осигуряват образование и квалификация;*
- *Неграмотност и непознаване на български език;*
- *Ниско ниво на образование;*
- *Дискриминационни практики на част от работодателите;*
- *Липса на интерес от страна на работодателите да наемат хора от етнически произход;*
- *Широко разпространени негативни стереотипи за етническите малцинства;*
- *Липса на информация и възможности за квалификация / изграждане на умения;*
- *Висок процент на лица, които не отговарят на условията да бъдат включени в социални програми.*

През последното десетилетие се наблюдава тенденция живущите в сегрегирани квартали на Пловдив да пътуват за сезонна работа в чужбина. В резултат, значителна част от това население пътува редовно в ЕС, за да спечели по-добър доход и да го изпрати обратно у дома. Според ромските медиатори, около 30-35% от жителите са емигрирали през последните 5 или 6 години - мъжете заминават първо във Франция или Германия, за да работят каквото намерят. След това, след няколко години, те изтеглят останалата част от семейството си. Отрицателна последица обаче е, че много деца са оставени на грижите на бабите и дядовците си и не поддържат редовен контакт с родителите си.

Правните консултации в рамките на проекта засегнаха и няколко случая с международен елемент:

Жена на 43 години има 13 годишен син. Бащата на детето ги е напуснал, когато то е било на година и шест месеца и тя не поддържа връзка с него, няма идея къде живее и се намира. Роднини на жената, които живеят в Германия, я канят да отиде

¹⁶ Second European Union Minorities and Discrimination Survey, p.17, FRA, 2018

да живее и работи при тях, заедно със сина си. Но тя не може да излезе с детето от страната без разрешение на бащата. Проблем се оказва и издаването на лични документи за детето, което ще навърши 14 години и отново трябва наличието на бащата за това. Юридическата консултация беше фокусирана върху Семейния кодекс и завеждане на дело срещу бащата за детски издръжки.

Образователна интеграция

Според мнението на експерти, неграмотността сред ромите и турците се е увеличила през последните 20 години¹⁷. Причините са икономически и демотивация от образование и грамотност. Друга особеност на групата е, че функционалната неграмотност се среща три пъти по-често при ромските жени, отколкото при мъжете. Жените са тези, които се грижат за децата, тяхната неграмотност или ниско образование се оказват от изключителна важност за образователните аспирации и училищните успехи на децата.

Патриархалните норми на свръх-контрол върху поведението на момичетата и жените също водят до ранно отпадане на момичетата от някои ромски групи от училище¹⁸. Мнозинството от участнички в Информационните дни бяха неграмотни или полуграмотни, което затрудни комуникацията с тях. Помощта на ромския медиатор беше ключова за изясняване на правния или социален казус.

Здравеопазване и социални помощи

По експертно мнение, около 70% от етническите групи в Община Пловдив не се осигуряват здравно и нямат личен лекар, поради липса на финансови средства¹⁹. Анализът показва, че социалните услуги се предлагат неравномерно на територията на града и все още не са обхванали всички рискови групи. Капацитетът на съществуващите е недостатъчен, а отдалечеността им пречи лицата, живеещи в крайните квартали, да ги ползват²⁰.

Достъпът и качеството на здравните грижи, предлагани на ромите, са лоши; този проблем се състои от няколко подпроблема.

¹⁷ План за действие на община Пловдив за интегриране на българските граждани от етнически групи и други социално уязвими групи в периода 2012-2014г., стр. 7

¹⁸ Сборник „Практически аспекти на овластяването на ромите в контекста на съвременните социални политики, застъпени в нормативни документи в подкрепа на интеграционните процеси в периода 2012 - 2015”

12 Проект BG051PO001-7.0.01-0003-C0001 „ФромРома”, стр. 11

¹⁹ План за действие на община Пловдив за интегриране на българските граждани от етнически групи и други социално уязвими групи в периода 2012-2014г, стр. 9

²⁰ „Програма за управление на община Пловдив 2011-2015г.“, стр. 29

http://www.plovdiv.bg/plovdiv/images/stories/id0003313-PROGRAMA_UPRAVLENIE-2011-2015_edit.pdf

- Много ромски жени нямат здравно осигуряване. Поради това те използват само услугите за спешна помощ;
- Доставчиците на услуги — общопрактикуващи и други лекари — често искат неофициално допълнително заплащане;
- Повечето ромки, които бяха консултирани в рамките на проекта, никога не са посещавали гинекологичен преглед, така че много от тях не са запознати със здравния си статус;
- Навици за здравна профилактика не са широко разпространени в ромската общност.

Проблемите, които основно се обсъждаха по време на психо-социалните и юридически консултации, бяха свързани с дискриминативно отношение към тях от страна на служителите в Социално подпомагане, проблеми, които срещат по отношение на узаконяване на къщите, в които живеят. Постройките са незаконни и съответно те не могат да си направят адресни регистрации, което ги възпрепятства да ползват социална помощ или друга социална услуга. Липсата на средства да заплатят здравните си осигуровки също присъстваше в обсъжданите теми. Това ги възпрепятства да ползват адекватна медицинска помощ, което от своя страна води до занемаряване на здравословното им състояние. Споделиха също за дискриминация от служители в болнични заведения. Някои от жените споделиха, че в семействата си са подложени на домашно насилие под различни форми от своите партньори, но все още не са готови да говорят и споделят повече за това и към този момент не желаят да ползват услугите, които предлага консултативния център на ФДА.

Предизвикателства пред достъпа до социални услуги:

Голяма част от консултираните ромки имат право да получават социална подкрепа в различен вид. Те обаче не я получават, защото социалните работници не им предоставят достъпна информация за срокове, изисквания и подкрепяща документация. Ромските жени се плашат от социалните работници и предпочитат да не търсят правата си с мотива, че могат да загубят малкото, което вече имат. Освен това, те нямат финансови средства да плащат на адвокат, който може да защити правата им.

Казус от нашата практика:

Ромска жена, 64г., потърси нашата помощ във връзка с децата си, син и дъщеря, които са пълнолетни хора с трайни увреждания. Отделно, тя се грижи и за мъжа си, който от години е на легло в следствие на инстулт. Самата жена е с диабет. И двете ѝ деца са лишени от целенасочена социална подкрепа за отопление през зимата. Причината - нямат комин в апартаментта. Установи се, че комин има, но той е бил покрит с тапети. Нашата помощ беше да обжалваме заповедта за отказ от отопление на социалните служби пред административния съд и решението беше в полза на ромката и децата ѝ.

Друг подобен случай е на възрастен човек, който е глух. Социалните служби му отказват целенасочена подкрепа за зимата, защото когато идват да огледат апартамента, никой не отваря вратата. Те знаят, че е глух, но и твърдят, че са звъняли на вратата. Мъжът не ги е чул. Обжалвахме решението им и беше назначено друго посещение, този път успешно. Мъжът получи необходимата подкрепа.

ОБЩЕСТВЕН ЖИВОТ

Всички от анкетираните ромки изобщо не участват в обществени и доброволчески дейности. Не посещават културни събития, като кино или театър. Сватбите и семейните празници преобладават като начин на забавление. Жените споделят, че рядко излизат от квартала и никога сами. Изразяват притеснение, че *„няма да могат да се оправят“* и че *„няма кой да ги пусне да отидат“*. Степента на владеене на български език е много ниска; дори по време на Информационните дни, ромският медиатор превеждаше на голяма част от присъстващите. Това води до липса на мотивация и ограничено участие на жените в икономическия, обществения и политическия живот. Образованите ромки са малко и не представляват критична маса за положително въздействие върху общността.

Препоръки

От анализа на общинските документи и настоящата ситуация в град Пловдив, отправяме следните препоръки:

- 1. Отбелязваме като огромна нужда осигуряването и провеждането на широки разяснителни дейности за информиране на ромските жени за защита от насилие, оновано на пола в сегрегирани квартали;*
- 2. Философията на мислене на местните общински лидери отразява и философията на финансиране, а именно – за интеграцията на ромските общности основно се разчита на финансиране на проектен принцип, което не е гарантирано. Необходимо е устойчиво финансиране от държавния и общинския бюджет, за да се решат базовите проблеми на малцинствата, а финансирането от проекти да е за надграждане и развиване на индивидуалните умения, качества и знания;*
- 3. При изготвянето на общински план за интеграция на малцинствени групи през новия период (2020-2027), бюджетът да е разделен на две части – гарантирано държавно финансиране за базови проблеми и проектно финансиране за дейности за надграждане и развиване на капацитет;*

4. *Планът да включва чувствителен към половете подход (джендър политики), за да може адекватно да отразява проблемите на ромските жени и борбата с дискриминацията и насилието, основани на пола;*
5. *Изготвяне на ясни количествени и качествени индикатори и стандартизирани механизми за мониторинг, както и включването на НПО в изработката и мониторинга на плана.*
6. *Включването на цели и дейности във връзка с промяна на нагласите на широката общественост е също от голямо значение за борбата със стереотипите и негативното отношение;*
7. *Актуализиране на местната статистическа информация е също от ключово значение за качеството и успеха на интеграционните политики.*
8. *Съществува необходимост от реализация на програми в областта на защитата от насилие, основано на пола, овластяване на жени, семейното планиране, сексуалното и репродуктивно здраве.*